

Mag. Metka Gelt, Ekonomska šola Murska Sobota

UPORABA PISNIH VIROV PRI POUKU ZGODOVINE NA TEMO »PRVA SVETOVNA VOJNA«

UVOD

Mediji so pomemben del našega življenja, ki nas v sliki in besedi obveščajo o pomembnih in manj pomembnih dogodkih po svetu. Prvi poskusi zapisovanja informacij segajo prav v antični čas, kjer je večinoma obstajala le ustna komunikacija. Še preden so Rimljani poskrbeli za prvi sistematični poskus zbiranja in distribuiranja informacij, in sicer za Acta Diurna, so številni narodi poskušali zbirati, shranjevati in širiti informacije. Razvoj pisnih virov in izum tiska sta se začela v azijskem prostoru in se razširila v Evropo, od tam pa še v Ameriko. Razvoj pisave in tiska je bil v večini primerov nuja, ki se je razvila zaradi potrebe po zapisovanju informacij o trgovanju ali komunikaciji v prvih imperijih, širjenju verskih idej ali prvih umetniških zapisov.¹

Splošno gledano so mediji nosilci informacij, ki služijo kot pripomoček pri posredovanju določenih dogodkov. Pri pouku zgodovine so pripomoček, s katerim dijaki lažje dojamejo zgodovinske dogodke. Sami zgodovinski viri se delijo na tri skupine: materialne (tvarne), pisne in ustne vire. K materialnim virom štejemo stavbe (gradovi, cerkve, spomeniki itd.), orodje, orožje, nakit itd. K pisnim virom štejemo besedila (biografije, pogodbe, govori, časniki, nagrobni spomeniki itd.), k ustnim virom pa štejemo ustno izročilo.²

Pri obravnavi novejše zgodovine imamo zaradi hitrega tehnološkega razvoja na razpolago več materialnih virov z najrazličnejšimi informacijami, ki jih moramo znati ločiti na pomembne in nepomembne obrobne informacije. V večini primerov so mediji prevzeli vlogo nosilca, ki nam posreduje določeno sliko resničnosti. Zaradi tega se je treba naučiti pravilno izbirati informacije. Pred tako nalogo so bili postavljeni dijaki pri urah zgodovine, pri katerih smo obravnavali začetek prve svetovne vojne. Glavna naloga dijakov je bila iskanje pomembnih/ključnih informacij in njihovo ločevanje od senzacionalističnih novic.

UPORABA PISNIH VIROV PRI POUKU ZGODOVINE

Obravnava prve svetovne vojne pri pouku je bila načrtovana medpredmetno, v povezavi z zgodovino, nemščino in angleščino. Ker poučujem tudi nemščino, mi je bilo lažje načrtovati potek ur. O prvi svetovni vojni je na razpolago veliko različnih zgodovinskih virov: pisni, slikovni, avdiovizualni in ustni viri. Da je pouk čim bolj avtentičen, lahko uporabljamo različne vire, kot so priročniki, knjige in spletne strani, ki so namenjeni raziskovanju prve svetovne vojne. Večjo zbirko virov iz časa prve svetovne vojne imajo na razpolago: Tehnični muzej na Dunaju, Judovski muzej na Dunaju, Vojni muzej Solkan in Kobariški muzej. Na spletni strani Digitalne knjižnice Slovenije pa so na razpolago različni časniki s članki, ki poročajo o prvi svetovni vojni.

1 Zdovc Merljak, Sonja (2007). Preteklost je prolog. Pregled zgodovine novinarstva na Slovenskem in po svetu. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, str. 11.

2 Brodnik, Vilma (1998). Zgodovina 1. Učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 16–18.

NAČRTOVANJE UČNEGA SKLOPA

Obvezna širša tema iz učnega načrta za zgodovino v strokovnih gimnazijah obvezni predmet (210 ur): Sodelovanje in konflikti v 20. stoletju
UČNI SKLOP: Prva svetovna vojna
<p>TEMATSKI CILJI IZ UČNEGA NAČRTA ZA ZGODOVINO V GIMNAZIJAH SO, DA DIJAKI/DIJAKINJE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ključne dogodke in pojave umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor, • razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost, • oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije, • analizirajo multiperspektivne zgodovinske vire in ob njih razvijajo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja, razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije, • razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja, • razvijajo pozitiven odnos do pomena spoštovanja človekovih pravic, enakosti in demokracije.
<p>OPERATIVNI CILJI SO, DA DIJAKI/DIJAKINJE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojasnijo nastanek zavezništev pred letom 1914, • opišejo vzroke in okoliščine začetka prve svetovne vojne, • prvo svetovno vojno pravilno časovno in prostorsko umestijo (ob karti), • primerjajo način bojevanja med prvo svetovno vojno in vojnami konec 19. stoletja, • primerjajo vpliv različnih vojn 20. stoletja na civilno prebivalstvo, • opišejo primere zlorabe moči medijev v času prve svetovne vojne, • razvijejo kritično distanco, • razvijejo pozitiven odnos o pomenu vzpostavljanja in ohranjanja medkulturnega dialoga in tolerance, ki naj nadomesti vojaške in politične spopade, presegajo stereotipe in predsodke evropocentrizma.
<p>KLJUČNI KONCEPTI, IDEJE: Nacionalizem, šovinizem, nacionalna država, sistem zvez, krizno žarišče, svetovna vojna, pomiritev.</p>
<p>DIDAKTIČNI PRISTOPI:</p> <ul style="list-style-type: none"> • učnosciljni in razvojno-procesni pristop, • kurikularne povezave, • aktivne učne oblike (skupinsko in individualno delo), • aktivne učne metode (diskusija, debata), • avtentičen pouk (raziskovanje s pomočjo različnih virov, zapis bistva, sodelovalno učenje), • uporaba nove tehnologije.
<p>MOTIVACIJSKE TEHNIKE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • viharjenje možganov, zapisovanje misli.
<p>UČNA NAČELA: nazornost, sistematičnost, aktualizacija, vzgojnost, individualizacija.</p>
<p>MEDPREDMETNA POVEZAVA: Knjižnično informacijsko znanje za srednje šole, informatika, angleščina in nemščina.</p>
<p>KLJUČNE KOMPETENCE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sporazumevanje v maternem jeziku, • učenje učenja, • socialne in državljanske kompetence.
<p>SPRETNOSTI:</p> <ul style="list-style-type: none"> • predstavljaljivost, • analiziranje dogodkov, • vzročno mišljenje, • spretnost argumentiranja oziroma utemeljevanja, • uporaba pridobljenega znanja v novih okoliščinah.

Pri medpredmetni povezavi so sodelovali dijaki 3. letnika ekonomske gimnazije, ki so se že pri prejšnjih urah seznanili z oborožitveno tekmo evropskih držav, imperialističnimi težnjami, krizo na Balkanu in judovskim vprašanjem. Prvo šolsko uro so si ogledali dokumentarni film »Prva svetovna vojna«, v katerem so zajeti najpomembnejši podatki o prvi svetovni vojni.

Po ogledu filma so se razdelili v skupine, vsaka skupina je prejela delovne liste z nalogami, ki so jih vodile do pomembnih informacij. Prva skupina dijakov je imela nalogo s pomočjo virov (članek v časniku in dve razglednici) opisati vpliv medijev na posamezne narode in spodbujanje stereotipnih predsodkov o narodih. Tako so s pomočjo virov prišli do sklepa, da je vsaka država podobno oglaševala pomen vstopa v vojno ne glede na to, ali je bila na strani antantnih ali centralnih sil. Vse države so poudarjale lastno narodnost in zaničevale druge narode.

Druga skupina dijakov je dobila delovni list z različnimi članki, ki opisujejo atentat na avstro-ogrskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegovo ženo. Ker dijaki obiskujejo pouk nemščine, je gradivo v izvirnem jeziku brez prevodov, zato so dobili na razpolago slovarje, prav tako so bile pri urah navzoče učiteljice tujih jezikov. Naloga dijakov se je navezovala na iskanje pomembnih informacij iz različnih časnikov in spletnih strani, s pomočjo katerih so morali sami oblikovati lastno naslovnico in bralce informirati o najpomembnejših dogodkih, povezanih z atentatom v Sarajevu, in opisati življenje avstro-ogrskega prestolonaslednika Franca Ferdinanda.

Tretja skupina dijakov je prejela delovni list s članki in slikovnim gradivom o življenju na frontah in zaledju. S pomočjo teh podatkov so napisali članek o življenju na fronti in življenju civilnega prebivalstva v zaledju. V članku so posredovali informacije o stanju na frontah, opisali in slikovno prikazali nikogaršnjo zemljo in nove oblike orožja. Med drugim so oblikovali tudi plakat z napotki, kako se lahko civilno prebivalstvo obvaruje pred napadi z novim orožjem.

Vsebinski učni cilj je pri dijakih doseči čim boljše razumevanje prve svetovne vojne. V ospredje sta postavljena dijakovo razumevanje virov in pravilna interpretacija le-teh. Končni cilj pa je, pri dijakih vzpodbuditi lastno razmišljanje o vzrokih in posledicah prve svetovne vojne in kako ohraniti objektivni pogled na pretekle dogodke ne glede na količino podanih virov. Aktualizacijo pri tem dosežemo s tem, da pri dijakih vzpodbudimo razmišljanje o vplivu medijev na naše življenje. Dijaki za zaključek pripravijo razstavo ob 100. obletnici začetka prve svetovne vojne.

DELOVNI LIST 1

S pomočjo virov poiščite najpomembnejše podatke o propagandi v času prve svetovne vojne. Pri tem odgovorite na naslednja vprašanja:

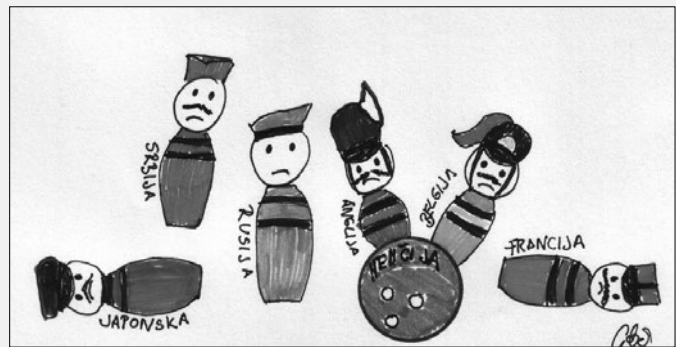
- Zakaj so nekatere države posebej agresivno »oglaševale« vstop v vojno?
- Poimenujte največkrat uporabljena propagandna sredstva.
- Razglednici (vir 1 in 2) z različnih vidikov prikazujeta dogodke prve svetovne vojne. Pojasnite zakaj in opišite posamezne razglednice.
- Pojasnite, kakšno sporočilo poskuša posredovati članek (vir 3).

VIR 1: Propaganda

(Ilustracija: Metka Gelt)

VIR 2: Vojaška šola
(Ilustracija: Metka Gelt)

VIR 3: Članek

DOMOLJUB

S prilogo: „Naš kmečki dom“ in „Naša gospodinja“.

Štev. 27. V Ljubljani, dne 2. julija 1914. Leto XXVII.

Avstrijski prestolonaslednik in njegova soproga ustreljena.

Pretekli teden je zavila črna žalost v svoje temne odeje vse avstrijske narode in celo državo in na srce avstrijskega prebivalstva je legla črna tuga. Avstrijski prestolonaslednik Franc Ferdinand in njegova soproga vojvodinja Zofija sta bila ustreljena od roke mladega srbskega študenta in sta par minut nato v deželni hiši v Sarajevu umrla.

Z avstrijskim prestolonaslednikom Francom Ferdinandom je izgubila avstrijska država modrega bodočega vladarja, enega najboljših državnikov in up cele monarhije. V njemu smo gledali odločnega in vstrajnega vladarja, ki naj bi našo tako izkušano in razorano državo zopet utrdil, napravil red in mir med avstrijskimi narodi in nam odprl lepše, nove čase. Katoliško ljudstvo je izgubilo iskreno vernega, do dna srca prepričanega katoliškega moža, ki je bil opora katoliške vere. Sam je vedno izpolnjeval svoje verske dolžnosti in je bil ljubitelj cerkve. Zato je tudi vedno pospeševal vsako katoliško gibanje in podpiral povsod katoliško življenje. Bil je pa neizprosni nasprotnik vseh brezvercev, vseh verskih odpadnikov in vseh tistih, ki so delali za razpad avstrijske države.

»Pretekli teden je zavila črna žalost v svoje temne odeje vse avstrijske narode in celo državo in na srce avstrijskega prebivalstva je legla črna tuga. Avstrijski prestolonaslednik Franc Ferdinand in njegova soproga vojvodinja Zofija sta bila ustreljena od roke mladega srbskega študenta in sta par minut nato v deželni hiši v Sarajevu umrla. Z avstrijskim prestolonaslednikom Francom Ferdinandom je izgubila avstrijska država modrega bodočega vladarja, enega najboljših državnikov in up cele monarhije. V njemu smo gledali odločnega in vstrajnega vladarja, ki naj bi našo tako izkušano in razorano državo zopet utrdil, napravil red in mir med avstrijskimi narodi in nam odprl lepše, nove čase. Katoliško ljudstvo je izgubilo iskreno vernega, do dna srca prepričanega katoliškega moža, ki je bil opora katoliške vere. Sam je vedno izpolnjeval svoje verske dolžnosti in je bil ljubitelj cerkve. Zato je tudi vedno pospeševal vsako katoliško gibanje in podpiral povsod katoliško življenje. Bil je pa neizprosni nasprotnik vseh brezvercev, vseh verskih odpadnikov in vseh tistih, ki so delali za razpad avstrijske države.«

(Domoljub: Slovenskemu ljudstvu v poduk in zabavo, 2. 7. 1914, letnik 27, številka 27, str. 1.
Dostopno na: www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-T4CTS25U (dostop: 8. 9. 2014).)

DELOVNI LIST 2

S pomočjo virov (učbenik, svetovni splet) poiščite najpomembnejše podatke o avstro-ogrskem prestolonasledniku Francu Ferdinandu. Pri tem odgovorite na naslednja vprašanja:

- Poimenujte tri najpomembnejše dogodke v življenju Franca Ferdinanda in pojasnite, zakaj ste jih izbrali. Pojasnite, kakšno politično prepričanje je zastopal Franc Ferdinand in kakšen odnos je imel do uvedbe trializma. Zakaj je bil pomemben obisk Sarajeva?
- S pomočjo članka (vir 4 in 5) o obisku prestolonaslednika Franca Ferdinanda v Sarajevu napišite lastni članek o sarajevskem atentatu.

VIR 4: Novica o atentatu

Sarajevska katastrofa
Atentat na nadvojvodo Franca Ferdinanda
in vojvodinjo Sofijo von Hohenberg
Z bombo in pištolo
Prestolonaslednik in žena
umorjena
Dva atentata
Prvič ušel, drugič podlegel
Atentator ujet
Ogorčena množica ujela krivca
Vrnitev cesarja

(<https://ersterwelkrieg.wien.gv.at/site/serbische-schmach/>), *Pressemeldung am Tag nach dem Attentat, Illustrierte Kronen-Zeitung, 29.6.1914, S. 1, UB (dostop: 8. 9. 2014).*

VIR 5: Atentat v Sarajevu

EDINOST
V Trzinu, v ponedeljek, dan 29. junija 1914. Letnik XXXIV.

Zločinski atentat
na prestolonaslednika
Prestonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand
in njegova soproga
vojvodinja Sofija Hohenberška mrtva.

Atentat z bombo ponarežen. - Prestonaslednik in soproga
ustreljena z browningom. - Oba atentatorja ujeta. - Avstrijska
vlada pred enim tednom po srbskem poslaniku obveščena o
nameravanem atentatu. - Splošno žalovanje po vsaj monarhiji.

(<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-ST171PD9>, *Edinost: Glasilo slovenskega političnega društva tržaške okolice. Ivan Dolinar, (29. 06. 1914), letnik 39, številka 146 (dostop: 8. 9. 2014).*)

»Zločinski atentat na prestolonaslednika.

Prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand in njegova soproga vojvodinja Sofija Hohenberška mrtva. Atentat z bombo ponesrečen. – Prestolonaslednik in soproga ustreljena z browningom. – Oba atentatorja ujeta. – Avstrijska vlada pred enim tednom po srbskem poslaniku obveščena o nameravanem atentatu. – Splošno žalovanje po vsej monarhiji.

PRVO POROČILO O ATENTATU.

SARAJEVO 28. (Kor.) Ko sta se nadvojvoda Franc Ferdinand in njegova soproga vojvodinja Hohenberg peljala danes dopoldne na sarajevski rotovž, je bila vržena proti avtomobilu bomba. Prestolonaslednik in njegova soproga nista bila ranjena, bila pa je ranjenih cela vrsta oseb. Atentator, neki črkostavec iz Trebinja, je bil aretiran. Po slovesnem sprejemu v mestni hiši, se je prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand s soprogo odpeljal z avtomobilom po mestu. Tedaj je bil izvršen ponoven atentat. Neki gimnazijec je ustrelil z browning-revolverjem na prestolonaslednika in njegovo soprogo in ju oba težko rani. Avtomobil je odpeljal nato v konak (vladno palačo). Prestolonaslednik in soproga sta bila mrtva. Drugi atentator je bil tudi aretiran. Razkačena množica je oba atentatorja skoraj linčala.

CESAR OBVEŠČEN O ATENTATU.

SCHL, 28. (Kor.) Cesarja so takoj obvestili o smrti prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegove soproge. Silno pretresen, je ukrenil vse za povrnitev v Schönbrunn.

PRVI VTISK NA DUNAJU.

DUNAJ, 28. (Kor.) V prvih popoldanskih urah se je razširila vest, da je bil izvršen na prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegovo soprogo atentat v Sarajevem. Proti tretji uri popoldne je dospela uradna potrditev te vesti. Pretresujočo vest so posebne izdaje listov takoj naznanile vsemu mestu. Vse veselice so bile takoj odpovedane. Povsod vlada velikanska potrptost. Enako se poroča tudi iz provincijalnih mest.

KDO STA ATENTATORJA?

SARAJEVO, 28. (Kor.) Atentator G a v r i l o P r i n c i p, ki je ustrelil prestolonaslednika in njegovo soprogo, je 19 let star, rojen pa v Grahovem v livenskem okraju v Bosni. Pri zaslišanju je izpovedal, da je dalje časa študiral v Belgradu. Povedal je, da je že dalje časa nameraval umoriti kako višjo osebo, in to iz nacionalističnih motivov. Čakal je danes na Applovem nabrežju, da bi se pripeljal mimo prestolonaslednik. Avtomobil je moral zaviti v bližnjo Fran Josipovo ulico in je moral zmanjšati hitrost vožnje. Ker se je nahajala v avtomobilu tudi soproga prestolonaslednika, vojvodinja Sofija Hohenberška, se je trenutek pomislil, potem je pa hitro ustrelil dvakrat. Atentator je tajil, da bi imel sokrivce. Črkostavec N e d e l j k o Č a b r i n o v i ć, čigar atentat z bombo se je ponesrečil, je star 21 let. Ko je bil zaslišan, je izjavil, da je dobil bombo od nekega anarhista v Belgradu, čigar imena pa da ne pozna. Tudi Čabrinović je tajil, da bi bil imel sokrivce. Pri zaslišanju se je kazal Čabrinović zelo ciničen. Po atentatu je Čabrinović skočil v Miljaško (reko, ki teče skozi Sarajevo), da bi pobegnil. Policijski stražniki in druge osebe iz občinstva so skočile hitro za njim in so ga prijeli. – V bližini kraja, kjer se je izvršil drugi atentat, so našli bombo, ki ni eksplodirala. To bombo je najbrž vrgel od sebe neki tretji atentator, ko je videl, da se je posrečil Principov atentat.

SARAJEVO, 28. (Izv.) Prvi atentat je bil izvršen, ko sta se prestolonaslednik in njegova soproga peljala na magistrali. Bilo je okoli 10 dopoldne. Atentator je vrgel izza nekega ogla steklenico, ki je priletela naravnost proti avtomobilu. Prestolonaslednik je instinktivno dvignil roko in tako odbil steklenico. Avtomobil se je peljal potem naprej in še k sreči ušel nesreči. Ko pa se je pripeljal avtomobil, v katerem je bilo prestolonaslednikovo spremstvo, je steklenica že padla na tla in eksplodirala s strahovitim pokom. Steklenica je bila napolnjena z žebli in sesekanim svincom. Okoli 20 oseb je bilo pri tej priliki težko, oziroma lahko ranjenih. Občinstva se je polastila takoj strahovita panika. Vse je bežalo prekinprek. Prestolonaslednikov avtomobil je med tem že privozil pred rotovž. Bled kakor smrt, je izstopil prestolonaslednik iz voza. Visoko vzravnane je ponudil svoji soprogi roko, ki je šla vsa drhteča in napol onesveščena na rotovž. Tamkaj so že čakali visoka gosta vsi občinski svetniki z županom na čelu, silno konsternirani radi došlih vesti. Nadvojvoda in njegova soproga sta stopila pred župana Curčevića, ki je hotel takoj pričeti svoj patrijotični govor. Toda prestolonaslednik ga je takoj v trenutku prekinil. S trdim in povzdignjenim glasom mu je zaklical: »Prišel sem k Vam v goste, a v mestu se me obmetava z bombami. Sedaj pričnite!« Župan Curčević je nato govoril s tresočim se glasom in komaj končal svoj govor.

Nadvojvoda in njegova soproga sta se med tem že nekoliko pomirila in se mirno razgovarjala med seboj in po sprejemu tudi z oficijalnimi dostojanstveniki, ki so bili v nadvojvodovi okolici, ki so ga svarili, naj v očigled prvemu atentatu ne nadaljuje svojo vožnjo po mestu. Toda prestolonaslednik je odbil njih svarilo, češ, da se nikogar ne boji. Tako je avtomobil po sprejemu na rotovžu zavozil potem ob Applovem nabrežju. Tam je bil nato izvršen drugi atentat. Okoli 11.20 dopoldne sta padla zopet nenadoma dva strela. Atentator Gavrilo Princip, 18-letni gimnazijec, je z browning samokresom izstrelil dva strela. Prvi strel je zadel nadvojvodinjo Hohenberg in sicer v spodnji del telesa. Kroglja je prevrtala črevesa in želodec in obtičala potem v hrbtenici. Nadvojvodinja se je s strahovitim krikom dvignila in se vrgla čez prestolonaslednika, da ga brani. Druga kroglja je zadela prestolonaslednika in sicer v vrat, v glavno žilo odvodnico. Kri je curkoma brizgnila po avtomobilu. Strahovita panika med občinstvom. Policija in vojaštvo sta bila takoj na mestu in sta pomirila občinstvo. Atentator Princip je z revolverjem v roki skočil čez cesto naravnost v reko Miljaško, hoteč pobegniti. Toda policija in več ljudi iz občinstva je skočilo za njim in so ga naposled izvlekli iz vode in aretirali. V avtomobilu prestolonaslednika je sedel tudi šef generalnega štaba baron Hötendorf, ki pa ni bil ranjen in je takoj po katastrofi odredil vse potrebno, da so prepeljali avtomobil pred vladno palačo. Prestolonaslednika in njegovo soprogo so nato odnesli v salonsko sobo in takoj poklicali zdravnike, ki pa niso mogli konstatirati drugega, kakor da sta prestolonaslednik in njegova soproga že mrtva. Kmalu nato je že prišel vojaški kurat Črnek in molil posmrtne molitve.

SPREJEM NADVOJVODE IN SOPROGE V SARAJEVU.

SARAJEVO, 28. (Kor.) Sprejem nadvojvode Franca Ferdinanda in soproge na magistratu se je vršil popolnoma po načrtu. Visoka gosta sta prišla ob 9.50 z dvornim vlakom. Pred Filipovičevim taborom sta sprejela nadvojvodo in soprogo dež. šef FZM Potiorek in korni poveljnik, Q. d. 1. pl. Appel. Med vožnjo od tod na magistrat, se je izvršil, kakor smo že poročali prvi atentat. – Po atentatu, sta se peljala visoka gosta med veliko množico, ki jih je viharno pozdravljala, posebno še ko se je zvedelo, da sta se nadvojvoda in soproga srečno rešila pri prvem atentatu. – Gosta sta se pripeljala srečno na magistrat. Na magistratu je sprejel visoka gosta župan Fehim Efendi Curčić v spremstvu vseh občinskih svetnikov z viharnimi živijo klici.

NAGOVOR ŽUPANA SARAJEVSKEGA NA NADVOJVODO IN SOPROGO.

SARAJEVO, 28. (Kor.) Župan sarajevski je nagovoril gosta sledeče: Vaša c. kr. Visokost! Vaša Visokost! Veliko veselje navdaja naša srca visoki obisk našega glavnega mesta in srečni smo, da nam je dana prilika izraziti se osebno, da nam visoka gosta lahko bereta iz obraza globoka čustva ljubezni in udanosti, globoke privrženosti in neomajne zvestobe podložnikov in naše pokorščine do cesarja in kralja in do naše vladarske hiše Habsburško-Lotarinške, čustva, ki izražajo našo toplo hvaležnost za milosti in očetovsko skrb, ki se nam je izkazovala kot zadnjemu biseru krone naši ljubi domovini Bosni in Hercegovini in glavnemu mestu Sarajevu. Blagoslovljeni sadovi te visoke milosti in očetovske skrbi v naši ljubi varstvu deželne uprave izročeni domovini so dela in procvit in razvoj naše domovine in deželnega mesta Sarajeva z vsemi kulturnimi in gospodarskimi sredstvi, ki služijo splošnemu blagru in so kras in kinč naše slavne monarhije. Vse meščanstvo deželnega glavnega mesta Sarajeva je v tem trenutku srečno in se veseli tega dogodka in navdušeno pozdravlja visoka gosta v globokem prepričanju, da bo prineslo bivanje visokih gostov v našem mestu Sarajevu še nove naklonjenosti v prid našemu napredku in blagostanju in nas zavezalo k še večji globoki hvaležnosti in lojaliteti, ki navdajajo naša hvaležna srca vedno in povsod. V tem navdušenju kličejo naša srca: »Dobrodošli Naj živi naš ljubljeni visoki gost, c. i. kr. Visokost presvitli g. nadvojvoda prestolonaslednik Franc Ferdinand in N. Visokost vojvodinja Sofija Hohenberg!« Bog ohrani V. c. i. kr. Vel. našega milostljivega vladarja cesarja in kralja Franca Josipa I.

ODGOVOR NADVOJVODE FRANCA FERDINANDA.

S posebnim veseljem sprejemam zagotovilo vaše neomajne zvestobe in privrženosti do N. V. našega milostljivega cesarja in kralja. Zahvaljujem se vam, g. župan, pristrčno razveseljen nad pozdravom in ovacijami, ki jih je privedilo ljudstvo meni in moji soprogi, posebno še, ker uvidim v njih poseben izraz veselja, da se je atentat ponesrečil. Odkritosrčno zadoščenje me navdaja, da mi je dana možnost, da sem se osebno prepričal za časa kratkega bivanja v vaši sredi o razveseljivem razvoju in napredku dežele, za katere procvit in razvoj sem se vedno živahno zanimal.

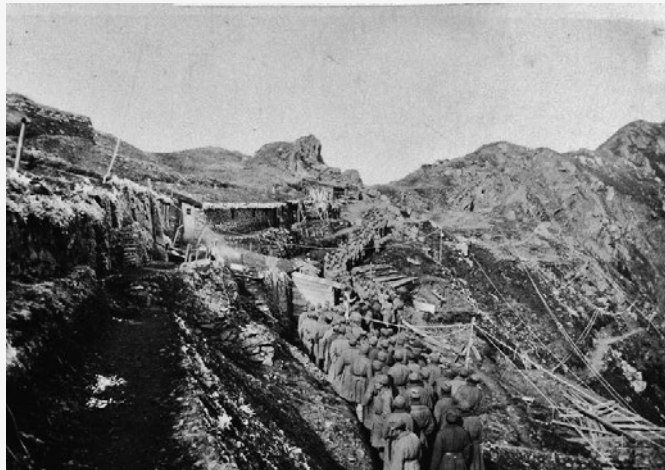
(Edinost: glasilo slovenskega političnega društva tržaške okolice. Ivan Dolinar (29. 06. 1914), letnik 39, številka 146, str. 1.)

DELOVNI LIST 3

S pomočjo virov opišite življenje na fronti in v zaledju. Pri tem odgovorite na naslednja vprašanja:

- Opišite tipičen način vojskovanja v prvi svetovni vojni.
- Opišite gospodarske razmere v času prve svetovne vojne.
- Kako se je spremenilo vsakdanje življenje prebivalstva med vojno, zlasti žensk
- V članku predstavite življenje vojakov na fronti in civilnega prebivalstva v zaledju.

VIR 6: Soška fronta

(http://en.wikipedia.org/wiki/World_War_I
(dostop: 8. 9. 2014).)

VIR 7: Begunci iz Srbije

(http://en.wikipedia.org/wiki/World_War_I, begunci iz Srbije (dostop: 8. 9. 2014).)

SKLEP

Dijaki so v šestih šolskih urah usvojili vsebinska znanja o vzrokih, poteku in posledicah prve svetovne vojne. Razvijali so globlje razumevanje zgodovinskega dogajanja s pomočjo vzročno-posledične obravnave virov in besedila. Pri delu z viri so razvijali veščine pravega branja in interpretiranja virov (besedila in slik). Z mepredmetno povezavo smo dosegli, da so dijaki kritično razmišljali, povezovali različna dejstva, vključevali znanje iz različnih področij, selekcionirali propagando in ločili nepomembne informacije od pomembnih.

Priprava razstave. (Foto: Dejan Petje.)

VIRI IN LITERATURA

- Brodnik, Vilma (1998). Zgodovina 1. Učbenik za prvi letnik gimnazije, Ljubljana: DZS.
- Domoljub: Slovenskemu ljudstvu v poduk in zabavo, 02.07.1914, letnik 27, številka 27 na povezavi www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-T4CTS25U (dostop: 8. 9. 2014).
- Edinost: Glasilo slovenskega političnega društva tržaške okolice. Ivan Dolinar, (29. 06. 1914), letnik 39, številka 146 na povezavi <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-STI7IPD9> (dostop: 8. 9. 2014).
- Kobariški muzej na povezavi <http://www.kobariski-muzej.si/> (dostop: 21. 9. 2015).
- Judovski muzej na Dunaju na povezavi <http://www.jmw.at/> (dostop: 21. 9. 2015).
- Parker, Geoffrey (1997). Ilustrirana zgodovina sveta. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Pastar, Zlata, Sobotkiewicz, Jelka (2003). Zgodovina 4. Delovni zvezek za četrti letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.
- Prva svetovna vojna na povezavi <http://www.europeana1914-1918.eu/en> (dostop: 21. 9. 2015).
- Prva svetovna vojna na povezavi <https://www.ersterwelkrieg.bundesarchiv.de/> (dostop: 21. 9. 2015).
- Prva svetovna vojna na povezavi <http://www.firstworldwar.com> (dostop: 21. 9. 2015).
- Prva svetovna vojna na povezavi <http://www.mediathek.at/erster-weltkrieg/> (dostop: 21. 9. 2015).
- Prva svetovna vojna 1914–1918 na povezavi <http://www.rtvsl.si/1sv> (dostop: 21. 9. 2015).
- Repe, Božo (2005). Sodobna zgodovina. Zgodovina za 4. letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan.
- Učni načrt na pouk zgodovine, strokovna gimnazija, obvezni predmet (210 ur) (2008). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
- Vojni muzej Solkan 1915–1917 na povezavi <http://vojni-muzej-solkan.com> (dostop: 21. 9. 2015).
- Vojna propaganda na povezavi <http://www.akpool.de/ansichtskarten/24077513-ansichtskarte-postkarte-propaganda-kaiserreich-unsere-7-feinde-1914> (dostop: 8. 9. 2014).
1. svetovna vojna. Katastrofa se začne (2005). Kranj: Mediafilm.
- Zdovc Merljak, Sonja (2007). Preteklost je prolog. Pregled zgodovine novinarstva na Slovenskem in po svetu. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

POVZETEK

Učni sklop »Prva svetovna vojna« je dober primer, pri katerem se srečamo z najrazličnejšimi viri, ki jih moramo znati ločiti na pomembne in obrobne. Pri tem sta bila v ospredje postavljena delo z viri in jezikovna spretnost dijakov, saj so jim bili posredovani nekateri viri v tujem jeziku. Delo z viri spada k izkustvenemu učenju, kar dijaku omogoča večji izziv in večjo samoiniciativo pri iskanju pravih informacij. Dijaki so postavljeni pred nalogo, v kateri se morajo sami spopasti z različnimi informacijami, pri tem pa morajo oblikovati svoje mnenje in stališče do posredovanih podatkov ter te podatke pravilno povezovati in jih posredovati dalje. V tem primeru so dijaki pripravili članke za razstavo o prvi svetovni vojni. S tem delom so v središče postavljeni dijaki, ki se znajdejo v vlogah dajanja napotkov in posrednika informacij preostalim v skupini. Učitelj igra le obrobno vlogo, pri kateri jih spodbuja in usmerja.